

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี¹

อัจฉรา อ้อมมี²

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว³

รองศาสตราจารย์พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับขยะมูลฝอยในกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่ประจำรถขยะ เจ้าหน้าที่เก็บกวาดทั่วไป หัวหน้าศูนย์กำจัดขยะ ประธานชมรมสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมชุมชนเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ประชาชน วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการขยะ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งได้ผ่านการสอบป้องกันการค้นคว้าอิสระเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว

² บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งได้ผ่านการสอบป้องกันการค้นคว้าอิสระเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

⁴ คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

ฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรีมีการบริหารจัดการด้านแผนงาน และบุคลากร ดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ มุ่งเน้นการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการจัดการขยะ ซึ่งกำหนดมาตรการดำเนินงานชัดเจน มีการตรวจสอบเป็นประจำการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนมี 3 แผนงาน คือ แผนการกำจัดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด (ต้นทาง) ใช้หลักการ 3Rs (Reduce Reuse Recycle) ทำโมเดลชุมชนต้นแบบที่ชุมชนวัดไทรย์ มีการจัดกิจกรรมต่างๆ แผนการเก็บขนขยะมูลฝอย (กลางทาง) การวางแผนการจัดภาชนะรองรับมูลฝอยและการจัดรถให้บริการเก็บขนมูลฝอย แผนการกำจัดขยะมูลฝอย (ปลายทาง) ดำเนินโครงการศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยใช้วิธีการฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล ปัญหาอุปสรรค ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ด้านพื้นที่เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ใจกลางเมืองมีความเจริญมากทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเยอะ ด้านงบประมาณ รายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการบริการเก็บขน ในการจัดทำแผนเทศบาลเมืองสุพรรณบุรีมีการตั้งงบประมาณเพื่อใช้ด้านสิ่งแวดล้อมทุกปี ทำให้ไม่มีปัญหา ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร บุคลากรด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารจัดการสามารถดำเนินงานได้เป็นอย่างดีแต่ยังต้องขยายพื้นที่ดำเนินการให้ครอบคลุมทุกชุมชน แนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปตามที่กฎหมาย การดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล และอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายระบุไว้ โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ มีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย และเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจากผู้ที่เกี่ยวข้องตามอัตราที่กำหนด การกำจัดขยะมูลฝอยใช้การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

คำสำคัญ การบริหารจัดการ การกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน ขยะมูลฝอยชุมชน คัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ขยะมูลฝอย เป็นหนึ่งในมลพิษที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งได้ถูกกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ที่ทุกภาคส่วนของประเทศไทยต้องให้ความสำคัญและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเป็นการเร่งด่วน และต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ครบถ้วนตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง โดยเฉพาะขยะมูลฝอยชุมชน

สถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทย

จากการประเมินปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย พบว่าในปี พ.ศ. 2561 มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดจากแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยต่าง ๆ ประมาณ 27.93 ล้านตัน ซึ่งมีขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของชุมชนเมือง และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมืองในหลายพื้นที่ โดยพบว่าอัตราการเกิดขยะมูลฝอยโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.15 กิโลกรัม/คน/วัน (กรมควบคุมมลพิษ , 2561)

การกำจัดขยะที่ไม่ถูกวิธี เฝ้าโดยไม่มีการควบคุม ก่อให้เกิดสารไดออกซิน สร้างมลพิษในดิน อากาศ ทั้งในรูปแบบฝุ่นละออง ก๊าซพิษ และกลิ่นไม่พึงประสงค์ ทำให้เป็นอันตรายต่อผู้คนทั่วไปที่สูดดมหรือสัมผัส

ในด้านการสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้น รัฐบาลไทยใช้งบประมาณในการจัดการขยะมากถึง 13,000 ล้านบาท/ปี โดยในจำนวนนี้ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายในการรักษาเมื่อเกิดโรครวมทั้งการจัดการดินเสียและน้ำท่วมจากการอุดตันของขยะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาค้างนี้ คือ พื้นที่เขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน ค้างนี้

(1) ผู้บริหารเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1 คน

(2) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 คน

(3) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับขยะมูลฝอยในกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คน

(4) เจ้าหน้าที่ประจำรถขยะ จำนวน 1 คน

(5) เจ้าหน้าที่เก็บกวาดทั่วไป จำนวน 1 คน

(6) หัวหน้าศูนย์กำจัดขยะ จำนวน 1 คน

(7) ประธานชมรมสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมชุมชนเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จำนวน 1 คน

(8) ประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จำนวน 2 คน

3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี

(1) การบริหารจัดการ

การวางแผน, การจัดการองค์กร, การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน, การอำนวยการ, การประสานงาน, การรายงานผลการดำเนินการ

(2) การกำจัดขยะมูลฝอย

การคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด, การเก็บ รวบรวม คัดแยก ขนส่ง, วิธีการกำจัดขยะ
พื้นที่ สภาพโดยรวม, ค่าธรรมเนียมการเก็บขน, ข้อกำหนดการบริหารจัดการขยะ,
การรณรงค์สร้างความรับรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกให้กับประชาชนในพื้นที่, ประกาศ
กำหนดวัน เวลา สถานที่ และเส้นทางเก็บขน, รถจัดเก็บขยะ

2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

(1) ปัญหาด้านพื้นที่ (2) ปัญหาด้านงบประมาณ (3) ปัญหาด้านบุคลากรของ
เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี (4) ปัญหาด้านประชาชนในพื้นที่ (5) ปัญหาด้านการกำจัดขยะ
แต่ละประเภท

3. แนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

(1) พระราชบัญญัติ รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ
บ้านเมือง พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

(2) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ช่วงเดือนสิงหาคม 2562 ถึงเดือนกันยายน 2562 รวม
ระยะเวลา 2 เดือน

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงาน
ของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึงของหน่วยงาน
และ/หรือ บุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ

กูลิค และ เออร์วิกค์ ได้รวบรวมแนวคิดทางด้านการบริหารต่าง ๆ เอาไว้ในหนังสือ
ชื่อ “Paper on the Science of Administration) โดยเสนอแนวคิดกระบวนการบริหาร
ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีชื่อว่า “POSDCoRB” ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning)

เป็นการวางแผนกิจกรรมซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดองค์การ (Organizing)

เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) เป็นกรม กอง หรือแผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization)

3. การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing)

เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

4. การอำนวยการ (Directing)

เป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision making)

5. การประสานงาน (Coordinating)

เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

6. การรายงาน (Reporting)

เป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์การอยู่ด้วย

7. การงบประมาณ (Budgeting)

เป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการวางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

2. แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

ขยะมูลฝอยชุมชน หมายความว่า ขยะที่เกิดจากครัวเรือน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย

1. **ขยะทั่วไป (General waste)** มูลฝอยทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจาก ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ จะพบประมาณ 3% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ
2. **ขยะอินทรีย์ (Compostable waste)** มูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ พบมากถึง 64% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ
3. **ขยะรีไซเคิล (Recyclable waste)** มูลฝอยที่ยังใช้ได้ คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ พบประมาณ 30% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ
4. **ขยะอันตราย (Hazardous waste)** มูลฝอยอันตราย คือ ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ขยะอันตรายนี้เป็นขยะที่มักจะพบได้น้อยที่สุด กล่าวคือพบประมาณเพียง 3% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ

การจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน จะประสบความสำเร็จต้องเกิดความร่วมมือจากทุกหน่วยที่อยู่ในสังคมชุมชนนั้นๆ เนื่องจากหน่วยงานเหล่านี้มีประชาชนอยู่และมีกิจกรรมที่สามารถผลิตขยะมูลฝอย การจัดการขยะนั้นเกี่ยวข้องกับการสร้างขยะ การเก็บ รวบรวม คัดแยก ขนส่ง และกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน ดังนี้

1. การลดอัตราการเกิดขยะคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด (Waste Reduction and Separation)
2. การคัดแยก เป็นขั้นตอนการดำเนินงานภายหลังจากที่มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นแล้ว เป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่มีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการขยะ
3. การเก็บรวบรวมขยะออกจากพื้นที่ จะต้องมีการจัดระบบเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานและสามารถแก้ไขปัญหาขยะตกค้างอันจะก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นและสร้างความรำคาญแก่ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงควรพิจารณาดังต่อไปนี้ (ชเรศ ศรีสถิตย์, 2553)

การกำจัดขยะมูลฝอย

การกำจัดขยะมูลฝอย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระบบใหญ่ คือ

1. ระบบหมักทำปุ๋ย
2. ระบบการเผาในเตาเผา
3. ระบบฝังกลบอย่างถูกสุขาภิบาล (Sanitary Landfill)

3. กฎหมายเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติ รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

มาตรา 34/1 การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ในเขตพื้นที่ของราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด

การปฏิบัติหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นในการคัดแยก เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามที่สาธารณสุขและสถานสาธารณสุขให้เพียงพอและถูกสุขลักษณะ

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560

ข้อ 4 การจัดการมูลฝอยตามประกาศนี้ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามหลักการ พัฒนาอย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้

ข้อ 10 การเก็บและขนมูลฝอยให้บรรจุไว้ในอุปกรณ์หรือยานพาหนะซึ่งกันน้ำและปิดอย่างมิดชิดรวมทั้งจัดการป้องกันไม่ให้มูลฝอย น้ำ หรือสิ่งอื่นอันเกิดจากมูลฝอยตกหล่นรั่วไหลออกจากอุปกรณ์หรือ ยานพาหนะนั้น และต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว โดยระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบต่ออาการจราจร สุขภาพ อนามัย หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน

ข้อ 11 เพื่อประโยชน์ในการกำจัดมูลฝอย ให้คัดแยกมูลฝอยที่จัดเก็บได้ออกเป็นมูลฝอย ที่ย่อยสลายง่ายมูลฝอยที่ย่อยสลายยาก และมูลฝอยที่ไม่ย่อยสลายก่อนนำไปกำจัด ทั้งนี้ การกำจัดให้ทำตามความเหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพและคุณสมบัติของมูลฝอยนั้น หรือสอดคล้องกับสภาพ ภูมิสังคม และระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

ข้อ 12 การกำจัดมูลฝอยให้ดำเนินการตามวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธี ดังนี้

- (1) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล
- (2) การหมักทำปุ๋ยหรือก๊าซชีวภาพ
- (3) การกำจัดด้วยพลังงานความร้อน
- (4) การแปรสภาพเป็นเชื้อเพลิงหรือพลังงาน
- (5) วิธีอื่นตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
2. ทราบปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
3. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยใช้วิธี วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นแนวทางการศึกษาวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในประเด็น การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำองค์ความรู้ดังกล่าวมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดหรือประเด็นในการวิจัยจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักรวมทั้งสิ้น 10 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) โดยกำหนดประเด็นคำถาม กำหนดรูปแบบการสัมภาษณ์นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาก่อนนำไปปรับใช้จริง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) คือ เตรียมหัวข้อคำถามไว้ ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง เป็นการร่างคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยใช้คำถามที่สามารถยืดหยุ่นได้ พร้อมทั้งจะปรับถ้อยคำให้สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามบริบทและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยการถามเหมือนกันทุกคน การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 4 แนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปได้ว่า เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ใจกลางท้องที่อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีพื้นที่ 9,013 ตารางกิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้น 25,651 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 12,814 ครัวเรือน แบ่งพื้นที่ทั้งหมดออกเป็นชุมชนย่อย 16 ชุมชน สถานับการศึกษาในเขตเทศบาลเมืองมีทั้งหมด 15 แห่ง และวัดในเขตเทศบาลเมืองทั้งหมด 13 แห่ง

การบริหารจัดการของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ด้านแผนงานและบุคลากร

เทศบาลเมืองสุพรรณบุรีดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ มุ่งเน้นการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการจัดการขยะซึ่งกำหนดมาตรการดำเนินงานชัดเจน มีการดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ออกเป็น 3 แผนงาน คือ แผนการกำจัดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด (ต้นทาง) แผนการเก็บขนขยะมูลฝอย (กลางทาง) แผนการกำจัดขยะมูลฝอย (ปลายทาง)

แผนการกำจัดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด (ต้นทาง) ใช้หลักการ 3Rs (Reduce Reuse Recycle) ทำโมเดลชุมชนต้นแบบเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอยชุมชนที่ชุมชนวัดไทรย์ มีการจัดกิจกรรมต่างๆ แผนการเก็บขนขยะมูลฝอย (กลางทาง) การวางแผนการจัดภาชนะรองรับมูลฝอยและการจัดรถให้บริการเก็บขนมูลฝอย แผนการกำจัดขยะมูลฝอย (ปลายทาง) ดำเนินโครงการศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยใช้วิธีการฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล

ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี

ด้านพื้นที่เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี มีประชากรแฝงมาก ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยขยายด้านงบประมาณ มีการจัดทำแผนเทศบาลเมืองสุพรรณบุรีมีการตั้งงบประมาณเพื่อใช้ด้านสิ่งแวดล้อมทุกปี ทำให้เทศบาลเมืองสุพรรณบุรีไม่มีปัญหาด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร บุคลากรด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารจัดการสามารถดำเนินงานได้เป็นอย่างดีแต่ยังต้องขยายพื้นที่ดำเนินการให้ครอบคลุมทุกชุมชนในเทศบาล แนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปตามที่กฎหมาย การดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมือง ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล และอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายระบุไว้ โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ มีการเก็บขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย และเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจากผู้ที่เกี่ยวข้องตามอัตราที่กำหนด การกำจัดขยะมูลฝอยใช้การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

อภิปรายผลการวิจัย

1 ข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการวิจัย การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี พบว่าการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเริ่มต้นจากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการวางระบบการบริหารจัดการ วางแผนการดำเนินงานทั้งระบบตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง จนถึงปลายทาง มีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมมือขับเคลื่อนการดำเนินงานให้พัฒนาดีขึ้น มีการประชุมติดตามการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นประจำ ด้านงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมีการจัดทำงบประมาณของตนเองและบริหารงานผ่านกองคลัง สอดคล้องกับ แนวคิดของกุลิค และ เออร์วิกค์ และแนวคิดของเฮนรี ฟาโยล การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงานโดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ มีกระบวนการบริหาร ชื่อว่า “POSDCoRB” ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการ

ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี การจัดการขยะเกี่ยวข้องกับการสร้างขยะ การเก็บ รวบรวม คัดแยก ขนส่ง และกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน ใช้การมาตรการ 3Rs (Reduce Reuse Recycle) สอดคล้องกับกรรณิการ์ นิรัติศยกุล (2555) อนันต์ โพธิกุล (2561) เกี่ยวกับหลัก 3Rs หรือ 3ช คือการใช้ให้น้อย ใช้ซ้ำและนำกลับมาใช้ใหม่และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประชากรรัฐเป็นแนวทางในการบริหารมีการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ

1) ระยะต้นทางใช้การรณรงค์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้ถึงความรับผิดชอบที่จะช่วยกันในการลดการผลิตขยะ คัดแยก และกำจัด การคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด การลดปริมาณการเกิดขยะ ณ แหล่งกำเนิดต่างๆ สอดคล้องกับ อาณัติ ติ้ะปินตา (2553: 71) เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ได้สร้าง โมเดลชุมชนต้นแบบเพื่อนำร่องการจัดการขยะที่ถูกต้อง

จัดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ จัดตั้งธนาคารขยะตามโรงเรียน กิจกรรมกล่อกนมแลกสมุดโน้ต กิจกรรมขยะแลกไข่ กิจกรรมทอดผ้าป่าขยะ สอดคล้องกับจันทร์เพ็ญ มินคร (2554) การทำกิจกรรมคัดแยกขยะ พิรยา วัชรโรทัย (2556)

2) ระยะกลางทาง กำหนดวัน เวลา การให้บริการเก็บขน สอดคล้องเหมาะสมกับการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ การป้องกันไม่ให้รื้อน้ำเน่าเสียไหลลงถนน ป้องกันไม่ให้ขยะมูลฝอยตกหล่นในขณะขนส่ง เป็นต้น การเก็บขน เทศบาลเมืองสุพรรณบุรีเป็นผู้ดำเนินการเอง ไม่สอดคล้องกับอนันต์ โพธิกุล (2561) ที่เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเก็บขนขยะมูลฝอย

3) การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ระยะปลายทางมีการบริหารจัดการใช้ระบบฝังกลบอย่างถูกสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) สอดคล้องกับอนันต์ โพธิกุล (2561)

2 ข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยด้านพื้นที่เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ใจกลางเมือง มีพื้นที่จำกัด มีประชากรแฝงเป็นจำนวนมาก ทำให้การสร้างความร่วมมือจากบางส่วนยังไม่สามารถดำเนินการได้ ด้านงบประมาณ มีการจัดทำแผนเทศบาลเมืองสุพรรณบุรีมีการตั้งงบประมาณเพื่อใช้ด้านสิ่งแวดล้อมทุกปี ทำให้ไม่มีปัญหาด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมือง ที่มีความเชี่ยวชาญการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการทำงาน ด้านการบริหารจัดการ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะ ให้ความร่วมมือในการลดขยะ แต่ปัจจุบันสามารถดำเนินการสำเร็จได้เพียงแค่ชุมชนเดียวที่เป็นชุมชนต้นแบบยังไม่มีการขยายผลไปยังชุมชนอื่น การบริหารจัดการขยะมูลฝอยสามารถดำเนินงานได้เป็นอย่างดีแต่ยังต้องขยายพื้นที่ดำเนินการให้ครอบคลุมทุกชุมชน

3 แนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

จากการวิจัย พบว่า การดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลเมือง ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล และอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายระบุไว้สอดคล้องกับ ศ.ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธ (2558) การบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ ประกอบด้วย กฎหมายและการบังคับใช้ ตามพระราชบัญญัติ รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย เทศบาลเมืองสุพรรณบุรีมีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย และเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูล และมูลฝอยจากผู้ที่เกี่ยวข้องตามอัตราที่กำหนดในข้อกำหนดของท้องถิ่น เทศบาลมีความพร้อมทั้งพื้นที่ งบประมาณบุคลากรในการเก็บรวบรวมขยะอันตราย ซึ่งจัดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามที่สาธารณะและสถานสาธารณะเพียงพอและถูกสุขลักษณะ สอดคล้องกับ ธารศ ศรีสถิตย์ (2553)

เทศบาลเมืองสุพรรณบุรียังดำเนินงานตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 ซึ่งทางเทศบาลเมืองสุพรรณบุรีดำเนินการตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้น เพราะการวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์อย่างเดียวข้อมูลจึงยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง ในด้านการรับรู้ของประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ด้านการจัดการขยะต้นทาง

2. ควรศึกษาข้อมูลขยะมูลฝอยติดเชื้อด้วย เพราะเทศบาลเมืองสุพรรณบุรีมีการจัดระบบการกำจัดขยะมูลฝอยติดเชื้อ

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). สถานการณ์ปัญหาขยะในประเทศไทย. ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562 จาก <https://www.schoolofchangemakers.com/knowledge/11678>
- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2547). การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจรคู่มือสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). ชักซ้อมแนวทางการดำเนินงานตามแผนรณรงค์ "แยกก่อนทิ้ง" เพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.dla.go.th>
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). แผนปฏิบัติการ "จังหวัดสะอาด" ประจำปี พ.ศ. 2562. ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.dla.go.th>
- ธเรศ ศรีสถิตย์. (2553). วิศวกรรมการจัดการมูลฝอยชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560. ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.krisdika.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.krisdika.go.th/>
- สุธีรา ตูลยเสถียร, โกศล วงศ์สวรรค์. (2544). มลพิษสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคมไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท รวมสาสน์ (1997).
- อานัติ ติ่งปิ่นตา. (2553). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.